

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross Sectional Descriptive Study)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

ประชากรเป้าหมาย (Target population) หมายถึง ประชาชนผู้มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ประชากรศึกษา (Study population) หมายถึง ประชาชนผู้มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า "30 บาทรักษาทุกโรค" ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 33,363 คน ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนถึง ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ประกอบด้วย 9 ตำบล 60 หมู่บ้าน

ตัวอย่าง (Samples) หมายถึง ประชาชนผู้มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทำการศึกษาทุกหมู่ในอำเภอบางกรวยที่ถูกสุ่มออกมาศึกษา

ขนาดตัวอย่าง (Sample size)

เนื่องจากการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) สามารถคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้

$$\text{สูตร} \quad n = Z^2 pq / d^2 \quad (61)$$

กำหนดให้ n = จำนวนตัวอย่างประชาชนผู้มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า "30 บาทรักษาทุกโรค" ในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

การไปใช้บริการในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า จังหวัดปทุมธานี ⁽⁶²⁾ พบร้อยละ 22

$$p = \text{อัตราการไปใช้บริการในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า} = 0.22$$

$$q = 1 - p = 1 - 0.22 = 0.78$$

$$Z = \text{ค่า } z \text{ จากตาราง เมื่อ } \alpha 0.05 \text{ มีค่า } 1.96$$

กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของโอกาสที่จะพบการไปใช้บริการได้ เท่ากับร้อยละ 15

$$d = 0.15 * P = 0.15 * 22 = 0.033$$

$$n = \frac{(1.96)^2 * (0.22) * (0.78)}{(0.033)^2} = 605 \text{ คน}$$

สูตร Proportional to Size = $\frac{\text{จำนวนประชากรผู้มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในแต่ละหมู่} * 605}{\text{จำนวนประชากรผู้มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทั้งหมดในอำเภอบางกรวย}}$
 ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้จาก Simple Random Sampling by Proportional to Size = 631 คน

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนผู้มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า "30 บาทรักษาทุกโรค" อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 631 คน

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Techniques)

ใช้วิธี Simple Random Sampling by Proportional to Size จากคอมพิวเตอร์ทำการสุ่มศึกษาทุกหมู่ในอำเภอบางกรวย ประกอบด้วย 9 ตำบล 60 หมู่บ้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หมู่	ตำบล									
	บางกรวย	วัดชลอ	บางสีทอง	บางขุน	บางขุนทอง	มหาสวัสดิ์	บางคูเวียง	ปลายบาง	ศาลากลาง	รวม
หมู่ 1										
UC	2,314	667	208	158	256	100	275	1,009	316	5,303
สุ่มได้	42	13	4	3	5	2	5	19	6	99
หมู่ 2										
UC	641	398	218	165	228	474	459	254	208	3,045
สุ่มได้	12	8	4	3	5	9	9	5	4	59
หมู่ 3										
UC	515	1,020	1,159	335	398	292	451	782	853	5,805
สุ่มได้	10	19	22	7	8	6	9	15	17	113
หมู่ 4										
UC	1,149	449	444	205	243	254	125	549	715	4,133
สุ่มได้	21	9	9	4	5	5	3	10	13	79
หมู่ 5										
UC	3,308	717	368	183	235	1,039	88	198	170	6,306
สุ่มได้	60	13	7	4	4	19	2	4	4	117

หมู่	ตำบล									รวม
	บาง กรวย	วัดชลอ	บางสี ทอง	บางขนุน	บางขุน ทอง	มหา สวัสดิ์	บาง คูเวียง	ปลาย บาง	ศาลา กลาง	
หมู่ 6										
UC	2,928	431	-	-	170	191	180	-	540	4,440
สู่มได้	53	8	-	-	4	4	4	-	10	83
หมู่ 7										
UC	837	289	-	-	-	984	329	-	-	2,439
สู่มได้	16	6	-	-	-	18	6	-	-	46
หมู่ 8										
UC	163	410	-	-	-	-	-	-	-	573
สู่มได้	3	8	-	-	-	-	-	-	-	11
หมู่ 9										
UC	514	270	-	-	-	-	-	-	-	784
สู่มได้	9	5	-	-	-	-	-	-	-	14
หมู่ 10										
UC	-	535	-	-	-	-	-	-	-	535
สู่มได้	-	10	-	-	-	-	-	-	-	10
รวม										
UC	12,369	5,186	2,397	1,046	1,530	3,334	1,907	2,792	2,802	33,363
สู่มได้	226	99	46	21	31	63	38	53	54	631

หมายเหตุ UC = ประชาชนผู้มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า "30 บาทรักษาทุกโรค"

สู่มได้ = ประชาชนผู้มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า "30 บาทรักษาทุกโรค" ที่สู่มได้
จากเครื่องคอมพิวเตอร์

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ตั้งแต่ มิถุนายน 2544 - เมษายน 2545 การศึกษาวิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
เป็นระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2544 ถึง วันที่ 31 มกราคม 2545

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชาชนในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ขนาดครอบครัว รายได้ และเขตการปกครอง (ในเขต/นอกเขตเทศบาล)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพ ได้แก่ การไปใช้ การไม่ไปใช้ เหตุผล การไปใช้และไม่ไปใช้ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้ คือ ทักษะติดต่อสถานพยาบาล ความพึงพอใจในการไปใช้บริการในสถานพยาบาล ความเชื่อถือในระบบบริการ ความเชื่อถือในตัวแพทย์ ความคาดหวังในการหายจากโรค การไปใช้บริการในสถานพยาบาลที่ขึ้นทะเบียน การไม่ไปใช้บริการสถานพยาบาล ความสะดวกในการเดินทาง ช่วงเวลาที่มารับบริการ ประสิทธิภาพในการรับบริการ คำแนะนำจากเพื่อนและญาติพี่น้อง ผู้คอยอำนวยความสะดวก สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ ลักษณะการเจ็บป่วยและความรุนแรงของการเจ็บป่วย

ส่วนที่ 3 การรับรู้เงื่อนไขบริการและการรับรู้สิทธิประโยชน์ ได้แก่ การรับรู้เงื่อนไขบริการและการรับรู้สิทธิประโยชน์

หลังจากนั้นนำเครื่องมือไปตรวจสอบคุณภาพโดย

1. หาคความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้คณะผู้เชี่ยวชาญ (Expert Committee) เกี่ยวกับพฤติกรรมการไปใช้บริการสุขภาพของประชาชนในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า พิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความถูกต้องการวัด

2. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ (Pre – test) โดยนำไปทดสอบกับประชาชนในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในอำเภอบางบัวทอง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความบกพร่องและแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha)⁽⁶³⁾ ได้ค่าเท่ากับ 0.79 ซึ่งอยู่ในระดับดี

การรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ขั้นเตรียมการ

1. ทำหนังสือจากภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบางกรวย โรงพยาบาลบางกรวย เทศบาลบางกรวยและเทศบาลตำบลปลายบาง เพื่อขออนุมัติศึกษาในการศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพของประชาชนในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
2. จัดทำตารางในการเก็บข้อมูลเพื่อส่งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานบริการเจ้าของพื้นที่ที่รับผิดชอบหมู่บ้าน เพื่อนัดหมายอาสาสมัครประจำหมู่บ้านในการออกนำทางเข้าบ้านแต่ละบ้านตามบ้านที่สุ่มได้
3. ฝึกวิธีการเก็บข้อมูลให้แก่ผู้ช่วยวิจัยจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นนิสิตปริญญาโท สาขาเวชศาสตร์ชุมชนโดยชี้แจงเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างเทคนิคและวิธีการสัมภาษณ์ในแต่ละคำถามให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าใจและสามารถสัมภาษณ์ได้ข้อมูลครบถ้วนและสมบูรณ์

ขั้นดำเนินการ

1. แจ้งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเจ้าของพื้นที่ทราบก่อนล่วงหน้า 3 วัน เพื่อนัดหมายอาสาสมัครประจำหมู่บ้านในการออกนำทางเข้าบ้านแต่ละบ้านตามบ้านที่สุ่มได้เพื่อสัมภาษณ์ผู้ถือบัตรทองที่ได้จากทะเบียนผู้ถือบัตรทองกรณีเสียค่าธรรมเนียม 30 บาทในคอมพิวเตอร์ ในกรณีไม่เจอผู้ถือบัตรทองตามที่สุ่มได้ให้ใช้ผู้ถือบัตรทองในบ้านละแวกข้างเคียงสัมภาษณ์แทน
2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ประชาชนผู้ถือบัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า “30 บาทรักษาทุกโรค” ใช้เวลาประมาณ 2 เดือน (1 ธ.ค. 44 – 31 ม.ค. 45) โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ทุกวันมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนำทางเข้าหมู่บ้าน และในวันเสาร์และอาทิตย์ผู้ช่วยวิจัยจำนวน 3 คน พร้อมผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในส่วนที่ขาดขณะอยู่ในหมู่บ้านนั้น
4. สร้างคู่มือการลงรหัส
5. แปลงข้อมูลที่ได้เป็นรหัสตามคู่มือลงรหัสที่จัดเตรียมไว้และบันทึกข้อมูลรหัสลงแผ่นแม่เหล็กด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์
6. ประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ตามความเหมาะสมโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺ วิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ขนาดครอบครัว รายได้ ทักษะติดต่อสถานบริการ การรับรู้สิทธิประโยชน์ ความเชื่อถือในระบบบริการ ความเชื่อถือในตัวแพทย์ ความคาดหวังต่อการหายจากโรค การรับรู้เงื่อนไขบริการ ความพึงพอใจในการไปใช้บริการ ลักษณะการเจ็บป่วย และความรุนแรงของการเจ็บป่วย สถานพยาบาล เขตการปกครอง ความสะดวกในการเดินทาง ช่วงเวลาที่มารับบริการ ประสบการณ์ในการรับบริการ คำแนะนำจากเพื่อนและญาติพี่น้องผู้คอยอำนวยความสะดวกและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ พฤติกรรมการใช้บริการสุขภาพของประชาชนในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยการแจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำเสนอในรูปตารางตามลักษณะของข้อมูล
2. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบางตัวด้วยสถิติเชิงอนุมาน
 - 2.1 ถ้าเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างและความแตกต่างข้อมูลเชิงคุณภาพ กับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้ไคสแควร์ (Chi – square test)
 - 2.2 ถ้าเป็นการหาความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างข้อมูลเชิงคุณภาพกับข้อมูลเชิงปริมาณใช้ Anova